

Миша Стојадиновић

Институт за политичке студије, Београд

ДЕМОКРАТИЈА И „ВРЛИ НОВИ СВЕТ”*

Сажетак

Крај XX и почетак XXI века је обележен многобројним интервенцијама које су оправдаване на најразличитије могуће начине, а исти или слични догађаји се називају злочинима или праведном борбом у зависности од тога која страна их је починила. Овај рад је подељен на три дела. У првом делу аутор анализира проблем дво-струких стандарда приликом, хуманитарних интервенција, превентивног рата, борбе за демократију и људских права. У другом делу се анализирају геополитички изазови са којима се сусреће Србија, док је последњи део посвећен међународном праву, које као да је постало мртво слово на папиру и које се користи или занемарује, а све у зависности од тога на кога треба да се примени.

Кључне речи: демократија, геополитика, „нови светски поредак”, међународно право, Србија.

БОРБА ЗА ДЕМОКРАТИЈУ И/ИЛИ ОСТВАРИВАЊЕ „НОВОГ СВЕТСКОГ ПОРЕТКА”

„Хуманитарне интервенције”, „праведни рат”, „борба за демократију”, „превентивни рат”, „одговорност за заштиту”, „заштита људских права”, „борба против тероризма”, ови нови стандарди у међународним односима показују велику разлику између значења која се могу наћи у њиховим многобројним дефиницијама и њиховог практичног остваривања. Подсетимо се да данас Сједињене Америчке Државе према званично усвојеној реторици не

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ратују, већ да су оне само укључене у хуманитарне интервенције, борбу за демократију и залагање за остваривање људских права. Многобројни примери, међутим, развејавају племенитост „новог светског стандарда”.

Крај миленијума је обележило „разметљиво хвалисање” Сједињених Америчких Држава које је надмашило своје претходнике у „задивљеним вођама идеалистичког новог света који су чврсто одлучили да окончају нехуманост и који су први пут у историји посвећени моралним начелима и вредностима”.¹⁾ Ово је „време нових просветитеља” у коме се „цивилизоване земље” под вођством САД руководе „алтруизмом и моралним вредностима”.²⁾ Оваква слика света звучи готово идеално и да бисмо је заиста прихватили морали би да занемаримо велики број „тврдоглавих чињеница”.

Дилему о томе да ли су многобројне интервенције које су обележиле нови светски поредак извршене у циљу борбе за демократију или остваривања хегемоније на глобалној светској сцени Ноам Чомски [Noam Chomsky] разрешава на један једноставан начин. Према њему, довољно је бити отвореног ума да би сами увидели да је данас на снази неоимперијални концепт глобализације где се „други” проглашавају непријатељима, а „наше” интервенције „праведним и демократским”. Погледајмо један упоредни приказ у његовом делу *Империјалне амбиције* на коме демонстрира како се за исти догађај, може тврдити да представља злочин, али истовремено, ако би се тај исти или слични догађај десио негде другде, онда би се за њега могло тврдити да представља борбу за ослобођење: „Сећамо ли се руских напада на Грозни у Чеченији 1999. године? Грозни је град приближно исте величине као Фалуца са око три до четири стотине хиљада људи. Толико је бомбардован да је претворен у прашину. Али, када ми то исто учинимо у Фалуци, то је ослобођење.”³⁾

Овде Чомски мисли на један од првих напада америчке војске усмерених на заузимање Фалуце, који је био усмерен на Општу болницу. Разлог који је том приликом наведен је да је та болница била „центар пропаганде против савезничких снага зато што је претеривала у изјавама о броју настрадалих цивила”.⁴⁾ Подсетимо се да *Женевска конвенција* јасно наводи да „медицинско и

1) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 65.

2) Исто, стр. 65.

3) Ноам Чомски, *Империјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервјуи са Дејвидом Барсаманом*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 101.

4) Исто, стр. 100-101.

религиозно особље мора бити поштовано и заштићено и да му треба пружати сву расположиву помоћ”, као и да „лекарске екипе и медицински транспорт не смеју бити мета напада”.⁵⁾ Догађаји у Фалуци представљају велико кршење Женевске конвенције. „У нападу на Општу болницу у Фалуци, пацијенти су избачени из кревета и заједно са лекарима приморани да легну на под са лисицама на рукама.”⁶⁾ Овај догађај сведочи о томе да бити велики значи бити једнакији од других и да на глобалној светској сцени велики и моћни воде главну реч, док су мали и немоћни принуђени да се руководе старим стоичким начелом роба Епиктета *sustine et abstine*.

Самјуел Хантингтон [Samuel Huntington] је 1999. године у часопису *Форин аферс* написао да док САД редовно проглашавају неке земље *отпадничким државама*, у очима многих земаља управо су оне постале отпадничка суперсила и највећа појединачна спољна претња њиховим друштвима. Време униполарног света је, према Хантингтону, прошло и време је да Сједињене Америчке Државе то увиде.⁷⁾

Када се ради о оправдавању многобројних интервенција сустрећемо се са великом креативношћу која би требала да „обезбеди пристанак”. Узмимо пример Авганистана. Мајкл Волцер [Michael Walzer] је, описујући инвазију на Авганистан рекао да она представља тријумф теорије о праведном рату, који стоји раме уз раме са „Косовом”. Волцер, говорећи о пацифизму каже да он има доста слабости јер је употреба силе понекад легитимна. Према Чомском, аргументи који се користе да поткрепе ову теорију углавном се базирају на премисама „изгледа ми потпуно оправдано”, „ја верујем”, „ја сумњам”.⁸⁾ Такође, употреба рата иако можда и може бити оправдана у неким случајевима, то сигурно није случај када се ради о примерима које он наводи. Када је отпочело бомбардовање Авганистана октобра 2001. године председник Буш је упозоравао да ће се оно наставити све док Авганистан не преда људе које Сједињене Америчке Државе сумњиче за тероризам.⁹⁾ Кључна реч овде је „сумњиче”.

5) Исто, стр. 101.

6) Исто, стр. 101.

7) Samuel Phillips Huntington, „The Lonely Superpower”, *Foreign Affairs*, March/April 1999, доступно на: <http://www.foreignaffairs.com/articles/54797/samuel-p-huntington/the-lonely-superpower>

8) Noam Chomsky, “A Just War? Hardly”, *Khaleej Times*, May 9, 2006.

9) Исто.

Жан Беткен Елштајн [Jean Betke Elshtain], бавећи се питањем политичког морала, указује да се „готово сви слажу, али уз изузетак крајњих пацифиста, као и оних који сматрају да би требао допустити да нас некажњено убијају они који нас мрзе, да је бомбардовање Авганистана несумњиво праведан рат.”¹⁰⁾

Галуп је крајем септембра 2001. године спровео истраживање јавног мњења о томе како су се кретали ставови светског становништва у тренутку када је бомбардовање најављено. Главно питање на које су испитаници требали да дају одговор је било следеће: „Након што се сазна идентитет терориста, треба ли америчка влада војно да нападне земљу или земље у којима терористи имају своје базе, или би, пак, требало да тражи њихово изручење и доведе их пред суд?”¹¹⁾ На основу добијених резултата може се закључити да је светска јавност у том тренутку била у великој мери на страни дипломатског начина решавања проблема у односу на војну акцију. Што се тиче Европе, подршка војном деловању се кретала у распону од 8% у Грчкој, па до 29% у Француској. Латинска Америка је показала најмању подршку америчким војним интервенцијама. Распон на овим просторима се кретао од 2% у Мексику, до 11% у Колумбији и Венецуели. Може се рећи да је једини изузетак на овим просторима била Панама где је 80% становништва било склоно мирољубивим средствима, док је 16% било за војне интервенције.

Ноам Чомски истиче да се подршка војној интервенцији у великој мери заснивала на једној кључној претпоставци, а то је да је утврђен идентитет одговорних за напад 11. септембра. На основу сведочења Роберта Мулера, директора FBI, може се видети да се чак и осам месеци након наређења председника Буша по питању бомбардовања ове земље и даље само нагађа о посредној повезаности Авганистана.¹²⁾

Што се тиче ставова Авганистанаца по питању овога, подаци су оскудни али ипак постоје: „Крајем октобра 2001. године, након три недеља интензивног бомбардовања, 1.000 авганистанских вођа окупило се у Пешавару – неки су стигли из егила, неки из самог Авганистана, но сви су били одлучни у томе да треба свргнути талибански режим. Био је то редак пример јединства међу племенским вођама, исламским ауторитетима, завађеним политичарима и некадашњим командантима герилских група, објавили су

10) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 246.

11) Исто, стр. 246-247.

12) Исто, стр. 248.

медији. Међу њима је било много неслагања али ипак су једногласно затражили од САД да прекину ваздушне нападе те се светским медијима обратили апелујући да се заустави бомбардовање недужног становништва. Затражили су примену другачијих средстава у свргавању омраженог талибанског режима, циља који се, сматрали су, може остварити без убијања и разарања.”¹³⁾

Најелементарније начело теорије праведног рата је свакако начело универзалности.¹⁴⁾ Наиме, уколико прихватимо идеју праведног рата онда би она требало да буде универзално применљива у свим деловима света. Али, тешко је замислити да би се иста начела могла примењивати на Авганистан, Египат, Либију, Велику Британију, Сједињене Америчке Државе, Француску, Немачку... Довољно је погледати овај аргуменат и увидети да је идеја о праведном рату више него бесмислена.

Жан Бетке Елштајн је, бавећи се Авганистаном, формулисала четири критеријума за праведни рат:¹⁵⁾ сила је оправдана ако недужне штити од одређене опасности; рат мора бити отворено објављен или га на други начин мора одобрити легитимно тело; мора бити покренут са праведним намерама; мора бити последња могућност, након што су исцрпљене све остале могућности за исправљање неправде или одбрану вредности о којима је реч. Према Чомском „први услов у Авганистану се не може применити; други и трећи сасвим су бесмислени: агресорова отворена објава рата нимало не подржава тврдње о праведном рату, и најгори криминалци тврде да су имали праведне намере, а увек има и оних који ће их у томе подржати; четврти услов очигледно се не може применити на Авганистан.”¹⁶⁾

Још један од многобројних примера који сасвим лепо илуструју илузорност „добрих намера” јесте свакако Ирак. Ако сами себи поставимо питање о томе због чега су Сједињене Америчке Државе и Велика Британија кренуле путем рата и санкција ка Ираку можемо на самом почетку наћи велики број оправдања која се могу свести на следеће: „Садам Хусеин је монструм. Починио је најстрашнији могући злочин, потровао је плином своје људе. Не смемо допустити да такво створење остане у животу.”¹⁷⁾

13) Исто, стр. 248-249.

14) Исто, стр. 249-250.

15) Исто, стр. 251.

16) Исто, стр. 251.

17) Дејвид Барсамиан, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 35.

Ова објашњења говоре истину у смислу да је Садам Хусеин [Saddam Hussein] заиста починио злочине о којима се говори. Али, оно што се нигде неће наћи јесте то да су 1988. године када су ти злочини почињени Сједињене Америчке Државе и Велика Британија давале пуну подршку Хусеину.¹⁸⁾ Савет безбедности Уједињених нација је брзо реаговао на окупацију Кувајта од стране Ирака августа 1990. године осудивши овај чин и наметнувши санкције. Чомски, питајући се зашто је реакција Савета безбедности била тако брза и неоубичајено одлучна, наводи оправдања која су понуђена од стране медија и власти: „Прво, је речено да је ирачка агресија била јединствен злочин, који је захтевао јединствен и одлучан одговор. Сетимо се чувене изјаве председника Буша: Америка је против онога против чега је увек била – против агресије, против оних који користе силу уместо слова закона. То су речи председника који је осуђен од стране Међународног суда правде због напада на Никарагву, чињеница коју не смемо заборавити. Друго, овај чин су поздравили као прекретницу која је означила да су Уједињене нације коначно почеле да раде ствари због којих су и биле формиране, посао који нису биле у могућности да обављају за време Хладног рата.”¹⁹⁾

Напад на Ирак је нешто што посебно привлачи пажњу и због тога јер је извршен у тренутку када је требало да започне хитно заседање Савета безбедности у вези с том кризом.²⁰⁾ Сједињене Америчке Државе су бомбардовале Ирак без икаквог обраћања Савету безбедности УН. Нафта је један од најважнијих разлога интересовања за ове просторе. Персијски залив представља велики извор енергије, а самим тим и моћи и материјалног богатства.

За рат у Ираку Ричард Фолк [Richard Falk] каже да он представља „злочин против мира упоредив са злочинима за које су оптужене, осуђене и кажњене нацистичке вође у Нирнбергу”.²¹⁾

Сједињене Америчке Државе и Велика Британија су кренуле у ратни поход против Ирака под изговором борбе против оружја за масовно уништење које се наводно производило на овим просторима. Тај изговор је касније замењен оправдањима зарад спровођења демократије на територији Блиског истока. Даглас Јел [Douglas Jehl] и Дејвид Сингер [David Singer] су септембра 2004. године у

18) Исто, стр. 35.

19) Ноам Чомски, *Шта то (у ствари) хоће Америка*, Чигоја, 1999, стр. 61.

20) Дејвид Барсаман, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 46.

21) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 19.

Њујорк тајмсу извештавали о једном предвиђању Националног савета за поверљиве информације које је говорило о томе да ће „инвазија на Ирак под руководством САД повећати подршку политизованом исламу и резултирати дубоком поделом ирачког друштва склоног жестоким интерним сукобима.²²⁾

Како војне снаге у Ираку нису успеле да пронађу оружје за масовно уништење, које је иначе било оправдање за напад, влада САД морала је да промени стратегију. Она више није говорила како је „апсолутно уверена” у то да Ирак располаже оваквим оружјем, већ је почела тврдити да је америчке оптужбе „оправдало откривање опреме која би се могла користити за производњу таквог оружја”.²³⁾ Оваква промена у спољној политици забрињава јер довољно је да неко сугерише да нека држава има потенцијал и намеру за развој оружја да би се нашла на мети напада. Непоседовање таквог оружја није никакав гарант тога да нећете бити нападнути из тог истог разлога.

Нема свака држава могућност да наметне норму. „Ако Индија изврши инвазију на Пакистан да би зауставила стравичне злочине, то није норма. Али, ако Сједињене Америчке Државе бомбардују Србију са проблематичним оправдањем, то је норма. Ето, то значи поседовати моћ.”²⁴⁾

На основу анкете спроведене од стране тзв. мреже знања ПИ-ПЕ децембра 2003. године може се видети да становништво САД не пружа пуно подршке владиним напорима да задржи снажно и стално војно и дипломатско присуство у Ираку.²⁵⁾

Погледајмо како сами Ирачани виде инвазију Сједињених Америчких Држава на Ирак. Анкета коју је спровео Галуп октобра 2003. године је показала да само 1% анкетираних сматра да је главни циљ ове инвазије увођење демократије, 5% анкетираних сматра да ова инвазија има за циљ помоћ Ирачанима, а највећи део сматра да је она спроведена зарад задобијања контроле над ирачким ресурсима и преуређења Блиског истока по узору на америчке интересе.²⁶⁾

22) Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 135.

23) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 20.

24) Ноам Чомски, *Имperiјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервјуи са Дејвидом Барсамианом*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 8.

25) Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 77.

26) Исто, стр. 79-80.

Избори одржани 2005. године у Ираку представљају на неки начин победу ненасилног отпора коме су на крају морале да се повинују и Сједињене Америчке Државе и Велика Британија. Иако су оне инсистирале да се ова ствар што је могуће више одужи на крају су морале да попусте. „То је био прави тријумф, не оних који бацају бомбе, него тријумф народа који пружају отпор путем ненасилних средстава, заједнички успех нерелигиозних људи и исламиста.”²⁷⁾

О томе колико су поштована људска права говори и једна веома интересантна студија изашла у септембру 2012. године под називом „Metal Contamination and the Epidemic of Congenital Birth Defects in Iraqi Cities” (Метална контаминација и епидемија конгениталних аномалија рађања у ирачким градовима) од стране *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*.²⁸⁾ Ова студија разматра везу између војних интервенција у Ираку и повећаног броја побачаја и рођених беба са неким озбиљнијим деформацијама закључујући на крају да је муниција која је коришћена том приликом одговорна за високу стопу побачаја, токсичног нивоа олова и живе, као и броја рођења деце са озбиљним деформацијама.

Ови и многи други примери доводе нас до потребе да је стварности потребно прићи отвореног ума уз доста критичности са сталним преиспитивањем ствари које нам се свакодневно „сервирају”. У овоме свакако кључну улогу има интелектуална елита. Ноам Чомски каже да синтагма „одговорност интелектуалца” крије једну кључну двојност: брише разлику између „требало би” и „јесте”.²⁹⁾ Што се тиче овог првог контекста њихова одговорност би требало да буде иста као и одговорност осталих људи, ако не и већа, јер привилегије доносе прилике, које пак са собом носе и моралну одговорност.

СРБИЈА У ВРТЛОГУ ГЕОПОЛИТИКЕ

НАТО снаге су 24. марта, на челу са Сједињеним Америчким Државама, отпочеле напад на Савезну Републику Југославију. Клинтон [William Jefferson Bill Clinton] је овај напад оправдавао потребом да се заустави етничко чишћење и донесе стабилност

27) Исто, стр. 118.

28) M. Al-Sabbak, S. Sadik Ali, O. Savabi G. Savabi • S. Dastgiri, M. Savabieasfahani, „Metal Contamination and the Epidemic of Congenital Birth Defects in Iraqi Cities”, *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*, 89, 2012.

29) Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 213.

Источној Европи: „Не можемо да одговоримо на такве трагедије свуда, али када етнички конфликт прерасте у етничко чишћење, што можемо да разликујемо, онда морамо да покушамо, што и јесте јасан случај са Косовом. Да смо се колебали у ономе што је (у свом говору назвао) праведан и ружан рат резултат би био морална и стратегијска пропаст.”³⁰⁾

Ово тумачење су оберучке прихватили и европски савезници, при чему је нови интервенционизам означио почетак нове ере у којој ће просвећене државе доносити правду тамо где је то потребно – наравно увек је потребно поставити питање: За кога? Мајкл Гленон [Michael Glennon], професор права на Универзитету у Калифорнији наглашава да „Криза на Косову показује нову америчку спремност да учини оно што она сматра праведним – упркос међународном законодавству”.³¹⁾

Тог истог 24. марта када је НАТО започео акцију, британски министар одбране Џорџ Робертсон [George Robertson] (касније главни секретар Северноатлантског савеза) изјавио је у Доњем дому британског парламента да је „до средине маја 1999. *Ослободилачка војска Косова* одговорна за више жртава на Косову него српске власти. При том је мислио на албанске герилце, које је до тада подржавала ЦИА, а који су изјављивали да убиства Срба имају за циљ изазивање одмазде која ће подстаћи Запад на јавну подршку НАТО.”³²⁾

Ноам Чомски указује да је криза на Косову и Метохији узбудила страсти и духове на начин који је ретко виђен до сада при чему су догађаји приказани као „међаши у међународним односима који отварају врата за дотад невиђену сцену светске историје и нову епоху моралне честитости под вођством идеалистичког Новог света решеног да оконча нехуманост”.³³⁾ Оваква схватања новог интервенционизма се могу прихватити једино са становишта „намерног непознавања чињеница”. Миломир Степић наглашава да Косово и Метохија представља једно од места „где се као у некој великој арени, традиционално сучељавају интереси великих светских сила, доказују размере достигнуте моћи, тестирају глобалне стратегијске концепције, примењују измењени принципи међународних односа, проверавају војне могућности за наметање нових

30) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 9.

31) Исто, стр. 10.

32) Исто, стр. 71.

33) Исто, стр. 7.

реалности и експериментише са судбинама појединаца, породица, друштвених група, народа и држава”.³⁴⁾

Ове интервенције су окончане након 78 дана 10. јуна склапањем војно-техничког споразума и повлачењем југословенске војно-безбедносне снаге са простора Косова и Метохије. Уколико мало боље погледамо оно што се дешавало можемо видети да су се ствари одвијале мало другачијим током од званично усвојене доктрине. Овај „Милосрдни анђеол” је иза себе оставио велики број мртвих, рањених и избеглих, уништену инфраструктуру, школе, цркве, медијске куће, при чему су употребљавана недозвољена средства.

Александра Солжењцин [Александр Исаевич Солженицын] справом указује да су „агресори шутнули у страну Уједињене нације отварајући нову еру где је моћ оно што има право.”³⁵⁾ Према њему не сме бити никаквог повлађивања што се тиче илузије у циљу одбране Косова, јер уколико је заштита људских права била њихова стварна брига онда би „могли да бране, рецимо, јадне Курде, који су расути по различитим земљама већ скоро 40-50 година и изложени истребљивању”³⁶⁾. На тужбу коју је поднела Југославија против НАТО међународни суд се огласио ненадлежним, али је истакао и да сматра да „све стране морају деловати у складу са својим обавезама према Повељи Уједињених нација”³⁷⁾, у којој ове интервенције свакако не могу наћи своје утемељење.

Ернест Хас [Ernest Haas] је током 1993. године на Конференцији америчке Академије поставио једно на први поглед једноставно али веома значајно питање: „Хоће ли НАТО имати исто интервенционистичко становиште када и уколико Турска почне да још више врши притисак на своје курдске побуњенике?”³⁸⁾ Ово питање је значајно пре свега због тога што од одговора у великој мери зависи дали су интервенције ових „великих просветитеља” покретане снагом интереса или хуманитарном бригом. Случајеви Турске и Србије се разликују према једној битној ствари: „Србија је једна од оних противзаконитих безбожника који спречавају институције Сједињених Држава да доминирају светским системом, док је Тур-

34) Миломир Степић, *Косово и Метохија – постмодерни геополитички експеримент*, Институт за политичке студије, Београд, 2012, стр. 7.

35) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 16.

36) Исто, стр. 16-17.

37) Исто, стр. 178.

38) Исто, стр. 19.

ска лојална клијент-држава која суштински доприноси овом пројекту.”³⁹⁾

Уколико погледамо 1997. годину можемо видети да је она рекордна по допремању америчког оружја у Турску.⁴⁰⁾ Те године је Турска примила више оружја него за време трајања целокупног хладног рата, које је коришћено у борбама против Курда. Турска је тада, ако се изузму Египат и Израел постала водећи прималац наоружања, при чему је 80% укупне опреме стизало из Вашингтона.⁴¹⁾ Колумбија је те исте године, такође, имала рекордни пораст пријема наоружања које је за две године са 50 милиона скочило на 290 милиона, да би се на даље само наставио тренд овог раста, да би 1999. године престигла и Турску.⁴²⁾ У Турској је до 1997. године протерано на милионе људи из опустошених курдских крајева, десетине хиљада је побијено, док организације за људска права у Колумбији процењују да је до 1999. године протерано 2,7 милиона људи, при чему овај тренд бележи само раст тако да је само у првих девет месеци 2002. године протерано преко 350.000 људи.⁴³⁾

Погледајмо шта се дешава са неким од кључних актера који су били у врху приликом бомбардовања СРЈ данас. Велики број оних који су подржавали „косовску независност” итекако имају одређених користи од тога. Весли Кларк [Wesley Clark], командант снага НАТО за време бомбардовања СРЈ, је средином 2012. године затражио лиценцу за истраживање резерви угља од приштинских власти. Угаљ би се користио у производњи синтетичке нафте. Овај пензионисани амерички генерал преко фирме „Енвидити” намерава да инвестира 5,6 милијарди долара у наредних шест година, уколико дође до реализације, а како би остварили производњу од 16 милиона литара или 100.000 барела нафте горива, при чему се резерве угља на читавој територији Косова и Метохије процењују на око 14 милиона тона.⁴⁴⁾ Подсетимо се да се овакав начин производње користи још од Другог светског рата и оно што овде треба посебно напоменути је да он доводи до стварања огромне количине штетних гасова.

39) Исто, стр. 20.

40) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 66.

41) Исто, стр. 66.

42) Исто, стр. 66.

43) Исто, стр. 67.

44) Саша Францисти, „26. јун – Весли Кларк инвестира 5,6 милијарди долара на КиМ”, Печат, 26. јун 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/06/26-jun-vesli-klark-investira-56-milijardi-dolara-na-kim/>

Такође и први командант Кфора британски генерал Мајкл Џексон [Michael Jackson] се поново вратио на Косово и Метохију али овога пута као представник “Кор менаџмент групе” и то после пуних 12 година. Међутим ово нису усамљени примери. Ивана Мاستиловић Јаснић бавећи се овим проблемом лепо пише: „Сваке године у посету („Косову”) долази бивши шеф верификационе мисије ОЕБС-а и албански лобиста Вилијам Вокер [William Walker], као пријатељ такође (...) Бивши заменик шефа Унмика Стивен Шук [Steven Schook] био је саветник Хашима Тачија, а затим је почео да даје савете и партији Рамуша Харадинаја. За то прима огромну накнаду. И његов колега Џек Кови [Jack Kovi] високо је позициониран у компанији “Бехтел” која на Косову и у Албанији гради ауто-путеве (...) Онај који је почео да убира плодове још у току мандата јесте амерички амбасадор у Приштини Кристофер Дел [Christopher Dell]. Како је писао „Блиц“, Дел је био умешан у извоз шљаке из Трепче. Овим послом, али и омогућавањем појединим људима Хашима Тачија да узму део колача, заправо је обезбеђивао уносан бизнис за ћерку-фирму компаније коју поседује Медлин Олбрајт [Madeleine Korbel Albright]. Везан је и са америчком корпорацијом која учествује у градњи пута од Тиране до Мердара, од чега добија проценат. Аутопут граде америчка фирма „Бехтел“ и турски партнер „Енка“.⁴⁵⁾

Мадлен Олбрајт, бивши државни секретара САД и уједно један од најзначајнијих сарадника у администрацији председника Била Клинтона у међународној дипломатији за признавање „Косова”, намерава да купи косовску Пошту и косовске телекомуникације преко своје компаније „Олбрајт капитал менаџмент”.⁴⁶⁾ Њен захтев се налази међу још осам заинтересованих предузећа за приватизацију ПТК. Међутим то није њен први пословни подухват на овим просторима. Она је још од „2004. године била специјални саветник председника Управног одбора „Ипко нета“, телекомуникационе групације која је основана усред бомбардовања бивше Југославије од стране Међународног комитета за помоћ угроженима. Заједно са „Ипком“, најзначајнијим провајдером локалног интернета, „Олбрајт група“ је учествовала пре више година у куповини лиценце за мобилну телефонију.”⁴⁷⁾ А да не говоримо о најновијем

45) Ивана Мастиловић Јаснић, „Помогли Тачију, па развили свој бизнис на Косову”, Блиц, 21. 08. 2012, доступно на: <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/338780/Pomogli-Taciju-pa-razvili-svoj-biznis-na-Kosovu>

46) „Олбрајтова купује косовски Телеком”, РТС, 19 август, 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1159254/Olbrajtova+kupuje+kosovski+Telekom.html>

47) „Олбрајт и Кларк у освајању Косова”, Печат, 6. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/olbrait-i-klark-u-osvajanju-kosova/>

инциденту када је приликом потписивања своје књиге у Прагу, а пошто је овај догађај прекинуо протест удружења *Пријатељи Срба са Косова*, Мадлен Олбрајт викала: „Одвратни Срби! Напоље!”⁴⁸⁾

Притисци на Србију када се ради о статусу Косова и Метохије су и даље присутни. Иако се свуда може чути да се интеграција Србије у ЕУ неће условити признавањем независности „Косова”, и то од истих оних држава које су учествовале у интервенцијама и међу првима признале независност, у пракси ствари стоје мало другачије. Погледамо најпре услове које је Берлин поставио Србији да би отпочела преговоре о приступу: „Србија мора испунити Акциони план који је склопила са Европском комисијом почетком 2011. године који обухвата 96 тачака, тј. закона и задатака који су њиме утврђени; да пронађе кривце за напад на немачку амбасаду фебруара 2008. године, пошто је Берлин признао независност Косова; да настави са помирењем у региону; да се реализују досадашњи резултати преговора дијалога између Приштине и Београда; да се укину паралелне институције на северу Косова; да Београд активно утиче на Србе са севера да сарађују са Еулексом и Кфором; и на крају онај који је и уједно за Србију и најважнији је да приступањем чланице не смеју уносити спорне сукобе у ЕУ при чему Србија пре преговора мора да покаже видљиву вољу да је спремна да постигне правно обавезујућу нормализацију односа са Косовом с перспективом да обе пуноправне чланице у смислу ЕУ уговора могу реализовати своја права и обавезе независно једна од друге и заједно.”⁴⁹⁾ Андреас Шокенхоф [Andreas Schockenhoff], шеф посланичке групе ЦДУ у Немачком Бундестагу, сматра да ових седам тачака Србија мора да реши на свом путу ка европским интеграцијама. Он је услов о томе да Србија мора да потпише споразум о добросуседским односима пре почетка преговора са ЕУ по први пут обелоданио 13. септембра 2012.⁵⁰⁾ А да не говоримо о осам принципа које је Питер Фејт [Pieter Cornelis Feith], бивши међународни цивилни представник на Косову и Метохији, саставио уочи самог проглашења „косовске независности” о којима ће се тек „ломити копља”.

48) „Одвратно понашање Мадлен Олбрајт”, *РТС*, 01. новембар 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/1203464/Odvratno+pona%C5%A1anje+Medlin+Olbrajt+.html>

49) Жељка Јевтић, „Седам услова Немачке за почетак преговора Србије са ЕУ”, *Блиц*, 13. 09. 2012, доступно на: <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/342590/Sedam-uslova-Nemacke-za-pocetak-pregovora-Srbije-sa-EU>

50) П. Васиљевић, „Берлин: Србија да потпише споразум са Косовом”, *Новости*, 13. септембар 2012, доступно на: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovn/a/aktuelno.289.html:396859-Berlin-Srbija-da-potpise-sporazum-sa-Kosovom>

Ово су услови преко којих не треба прећи олако, иако неке изјаве, као што су на пример изјаве Венсана Дежера [Vincent Degert], покушавају да умање њихов значај говорећи да је то само једно мишљење и да то није званичан став немачке владе. Уосталом о овоме говори и сам Шокенхоф: „Оно што је битно и што мора да буде јасно, јесте да одлуку о отпочињању преговора о уласку у ЕУ доноси Европски савет и то једногласно, а Немачка је везана за одлуку Бундестага. Зато није одлучујуће шта предлаже ЕУ, већ да и Бундестаг да своју сагласност.“⁵¹⁾ Уосталом о овоме говори и Мартин Шулиц, председник Европског парламента, према коме се „разговори са Косовом морају завршити међусобним признањем“.⁵²⁾

У том смислу, треба обратити пажњу и на годишњи извештај о напретку земаља ка чланству у ЕУ Европске комисије где се по први пут помиње територијални интегритет Косова у делу посвећеном Стратегији проширења и главним изазовима (*Enlargement Strategy and Main Challenges 2012-2013*). Штефан Филе је касније приликом посете Србији изјавио да је она погрешно протумачена. Он је у свом интервјуу за *PTC* истакао да помињање територијалног интегритета не би требало да буде изненађење и да нема везе са статусом.⁵³⁾ Да не би било забуне навешћемо у потпуности део у коме се ова формулација помиње: „У складу са закључцима Савета 5. децембра 2011. које је одобрио Европски савет 9. децембра 2011. о условима за почетак преговора са Србијом о приступању, Комисија ће представити извештај чим буде донела оцену да је Србија постигла неопходан степен напретка у складу са критеријумима за чланство, посебно кључног приоритета предузимања корака ка видљивом и одрживом побољшању односа са Косовом (...) Видљиво и одрживо побољшање односа Србије и Косова је неопходно да би могле да наставе на свом путу ка ЕУ, избегавајући при том да се блокирају међусобно. Овај процес би требало да доведе до нормализације односа између Србије и Косова са dobrим изгледима да могу да у потпуности остваре своја права и испуне своје обавезе у оквиру ЕУ. Решавање проблема на северу Косова, уз поштовање територијалног интегритета Косова и нарочито потреба локалног

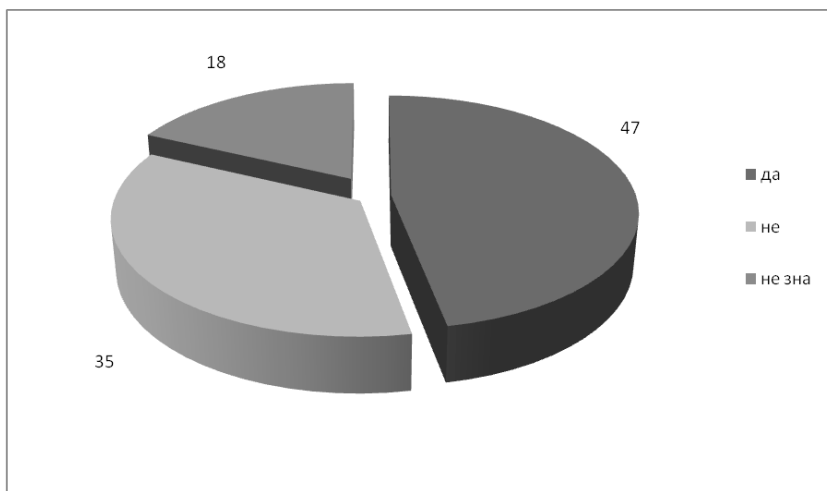
51) Никола Верзић, „Седам тачака немачког ултиматума: време је за не!“, *Печат*, 20. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/sedam-tacaka-nemackog-ultimatuma-vreme-je-za-ne/>

52) Ратко Марковић, „Косово и Метохија: Нормализовање ненормалног“ *Печат*, 20. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/kosovo-i-metohija-normalizovanje-nenormalnog/>

53) „Дијалог, али без признања Косова“, *PTC*, 11. октобар 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1189928/Dijalog,+ali+bez+priznanja+Kosova.html>

становништва, биће кључни елеменат тог процеса.”⁵⁴⁾ Уколико је тачно то што Филе тврди онда би било потребно да се у извештају ова формулација промени и појасни, јер она не би смела садржати елементе подложне различитим тумачењима. Све ово доводи до тога да је број грађана који су скептични када се ради о чланству у ЕУ све већи.

Графикон: Да ли Србија треба да постане чланица ЕУ? (подаци су у %)

Извор: Ивана Мاستиловић Јаснић, „Београђани и млади највише против ЕУ”, *Блиц*, 17. октобар 2012.

МЕЂУНАРОДНО ПРАВО И/ИЛИ ДЕМОНСТРАЦИЈА МОЋИ

Када се ради о међународном праву оно за моћне државе постаје „демонстрација моћи”. Став САД према међународном праву и институцијама се најбоље може видети у њиховом односу према Уједињеним нацијама. Кондолиза Рајс [Condoleezza Rice], државни секретар у Бушовој [George H. W. Bush] влади, је у издању *Форин аферс* јануара 2000. године осудила „рефлексно уважавање (...) појмова међународног закона, норми и веровања да је подршка

54) *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Enlargement Strategy and Main Challenges 2012-2013*, European Commission, 10.10.2012, доступно на: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/strategy_paper_2012_en.pdf

многих држава или, још боље, институција као што су Уједињене нације, од пресудног значаја за законитост вршења власти.”⁵⁵⁾

Френсис Фукујама [Francis Fukuyama] је 1992. године бавећи се овим проблемом објаснио однос између Уједињених нација и Сједињених Држава на један веома интересантан начин: „Уједињене нације крајње су корисне као инструменат америчког унилатерализма, те су можда чак и главни механизам преко којег ће се тај унилатерализам спроводити”.⁵⁶⁾ Овај закључак се у великој мери показао тачним, што се може видети и према томе да када год УН не пристану да се повинују жељама САД оне бивају или заобиђене или се на њихове одлуке стављао вето.

Садам Хусеин [Saddam Hussein] није поштовао одлуке Уједињених нација те се за њега може рећи да је с правом осуђиван. Међутим, Ноам Чомски указује да би овакав принцип онда требало применити и на остале, тј. на све оне који те исте резолуције не поштују. Једна од најважнијих резолуција које Сједињене Државе нису поштовале јесте свакако Резолуција 687 која је „тражила укидање санкција у тренутку када Савет безбедности утврди да се Ирак придржава ранијих резолуција и да је почео уништавање оружја за масовно уништење и обуставио допремање оружја с Блиског истока”.⁵⁷⁾ Сједињене Државе не само да нису имале намеру да укину санкције, него су биле и против било каквог ублажавања истих. Чомски такође истиче да су Турска и Мароко прекршили више резолуција Савета безбедности него Ирак.⁵⁸⁾ То би онда значило да би и према поменутих државама које су кршиле резолуције Савета безбедности требало, такође, покренути казнене мере.

Дин Ачесон [Dean Acheson], виши саветник у Кенедијевој [John F. Kennedy] администрацији, је приликом предавања у *Америчком удружењу за међународно право* изнео доктрину према којој „не постоји никакав легални проблем уколико Сједињене Америчке Државе одговоре на неки изазов њиховој *моћи, позицији и престижу*.”⁵⁹⁾ Ова доктрина се појавила непосредно после кубанске ракетне кризе која је свет умало довела на ивици нуклеарног рата, а која је била резултат широке међународне кампање у циљу свргавања Фидела Кастро [Fidel Castro].

55) Condoleezza Rice, „Campaign 2000: Promoting the National Interest”, Foreign Affairs, January/February 2000, доступно на: <http://www.foreignaffairs.com/articles/55630/condoleezza-rice/campaign-2000-promoting-the-national-interest>

56) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008. стр. 39.

57) Исто, стр. 40.

58) Исто, стр. 41.

59) Dean Acheson, *Proceedings of the American Society of International Law*, бр. 13 и 14. 1963.

Питање вета, такође, представља интересантан показатељ односа моћи на светској сцени. Када нека друга држава сем Сједињених Држава запрети вето то се одмах представља слабошћу и дипломатским неуспехом Уједињених нација. Један од примера је свакако Француска која је претила да ће уложити вето. Овакав чин је изазвао многобројне осуде од којих су најгласније биле осуде Сједињених Држава. С друге стране, када то исто учине Сједињене Државе на то се гледа као на неважну ствар, „а повремено чак и поздрављају као симбол принципијелности непопустљивог Вашингтона”.⁶⁰⁾ Едвард Лак [Edward Luck], директор Центра за међународне организације на Универзитету Колумбија, указује да „ако мање силе намеравају да од Савета безбедности створе форум на којем ће се гласовима, речима и јавним апелима супротстављати америчкој моћи, то ће само допринети даљем слабљењу његовог легитимитета и веродостојности”.⁶¹⁾

Абрахам Софаер [Abraham Sofaer], Саветник за правна питања Стејт Департамента, је, када се ради о УН, указивао да су Сједињене Америчке Државе на самом почетку од оснивања УН могле да рачунају да ће им већина чланица пружати снажну подршку. Међутим, стање се током времена изменило. УН су се прошириле и Сједињене Америчке Државе нису могле више да рачунају на апсолутну послушност. То је захтевало да САД промене политику што се тиче УН, а какав ће она курс заузети види се из следеће Софаерове изјаве: „Имали смо сву моћ и богатство, а други су морали радити оно што смо им рекли. Међутим, када је дошло до деколонизације и када је УН приступио велики број земаља, више нисмо могли рачунати на подршку већине. Више нисмо могли допустити Светском суду нити УН да суде о било чему што радимо, јер је постојала могућност да се неће сложити с нама. Заправо, било је много вероватније да се неће сложити. Али, то не значи да ми нисмо у праву. То значи да они нису у праву.”⁶²⁾

Буш и Блер [Tony Blair] су показали велико непоштовање према међународном праву и институцијама и тиме што су на самиту одржаном на Азорским острвима поставили ултиматум Савету безбедности: „Потчините се нашим захтевима у следећа двадесет четири часа, или ћемо напасти Ирак и тамо успоставити режим по својој вољи, без ваше непотребне дозволе. А то ћемо учинити

60) Ноам Чомски, *Империјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервјуи са Дејвидом Барсамианом*, Рубикон, Нови Сад, Беокија, Београд, 2009, стр. 42.

61) Edward C. Luck, “Making the World Safe for Hypocrisy,” *New York Times*, 22 March 2003, доступно на <http://www.nytimes.com/2003/03/22/opinion/making-the-world-safe-for-hypocrisy.html>

62) Дејвид Барсамиан, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 45.

без обзира на то хоће ли Садам Хусеин и његова породица напусти-ти земљу. Наш напад је легитиман, објавио је Буш, јер Сједињене Америчке Државе имају суверено право да користе силу када тре-ба да гарантују властиту сигурност, којој Ирак прети са Садамом или без њега. Уједињене нације су ирелевантне јер нису испуниле своје дужности – нису слушале налоге из Вашингтона. Сједињене Државе спровешће праведне захтеве света, чак иако се већина томе противи.”⁶³⁾

Дакле, или ће државе сустићи Сједињене Америчке Државе на путу коришћења силе и придружити им се, или ће све оне које им се нађу на путу снаћи страшне последице. Ноам Чомски каже да САД „јесу поднеле Резолуцију 1441, али су при том јасно ставиле до знања да им уопште није стало до тога да ли ће она бити прихваћена и да ли ће она бити испоштована од стране Ирака. Буш је питање резолуције прогласио беспредметним: САД ће поставити свој режим чак иако се Садам потпуно разоружа, иако се мак-ну он и његове присталице, што је јасно наглашено на Азорским острвима.”⁶⁴⁾

Сједињене Државе су због великих неуспеха после војне оку-пације Ирака затражиле помоћ од Уједињених нација да преузму део трошкова. Чомски указује на то да је Савет безбедности Уједи-њених нација једногласно усвојио америчко-британску резолуцију (Резолуција бр. 1511), али и да то није прошло тако глатко.⁶⁵⁾ Кина, Француска и Русија су се као стални чланови Савета безбедности успротивиле овој резолуцији не желећи да понуде своју помоћ у војсци и новцу. Међутим, касније су ипак, заједно са Немачком, Пакистаном и осталима, подлегле америчком притиску. „Мешови-ти одговор на резолуцију представља реакцију на читав низ приме-ра себичне надмености коју је Вашингтон годинама испољавао у односу на међународну заједницу и на саме Уједињене нације.”⁶⁶⁾

Сједињене Државе су следећи Стратегију националне без-бедности која им је давала право да употреби силу, „ако је потреб-но и једнострано против свакога кога прогласи непријатељем”⁶⁷⁾, објавиле рат Ираку без сагласности Уједињених нација. Буш је на конференцији за штампу 6. марта поставивши питање о томе да ли је ирачки режим разоружан као што то захтева резолуција Уједи-њених нација бр. 1441 одмах разјаснио да „одговор на ово питање

63) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 38., стр. 44.

64) Исто, стр. 44-45.

65) Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокина, Београд, 2009, стр. 45.

66) Исто, стр. 45.

67) Исто, стр. 45.

уопште није битан, јер када је реч о нашој безбедности, не треба нам ничија дозвола”.⁶⁸⁾ На основу овога се може видети да када су интереси Сједињених Држава у питању међународне институције нису много битне. САД је рекордер од шездесетих година по питању вета на резолуције Савета безбедности, Велика Британија је друга, док су Француска и Русија далеко иза њих.⁶⁹⁾ Председник Буш јесте покушао да расподели трошкове рата у Ираку са Уједињеним нацијама, али при том је Вашингтон тај који мора да управља Ираком. „Мало је оних који верују да Сједињене Америчке Државе тамо покушавају да уведу такву власт којој ће бити дозвољено да влада независно.”⁷⁰⁾

Када је Међународни суд осудио напад на Никарагву као „незакониту употребу силе” Абрахам Софаер [Abraham Sofaer], правни саветник Стејт департмента, је изјавио да се не може више рачунати да чланице Уједињених нација деле мишљење Сједињених Држава, којима се већина често супротставља у расправама о важним међународним питањима и да зато „морамо да резервишемо за себе моћ да одлучимо како ћемо деловати и која питања улазе у суштинску јурисдикцију интерних питања Сједињених Држава”.⁷¹⁾

Што се тиче проблема рата повеља УН је веома јасна. Она забрањује сваку претњу и употребу силе, осим у случају самоодбране и једино да нека земља буде нападнута она има право да се брани, док је у свим осталим случајевима сила забрањена, осим уколико то Савет безбедности изричито не одобри. Погледајмо пример напада Сједињених Америчких Држава на Либију, који наводи Чомски, а за који каже да представља „директан шамар УН и целом свету, којем је дата порука да ће САД радити оно што им је воља”.⁷²⁾ Када су Сједињене Америчке Државе бомбардовале Либију 1986. године, службено оправдање Регана и Стејт департмента је било да се ради о тзв. одбрани од будућег напада.⁷³⁾ Одбрана од нечега што се још није десило не може и не сме да постоји. Јер у том случају свака земља би се нашла лако на мети напада. Довољно је да неко „посумња” па да „ратни бубњеви започну своју музику”, без обзира на то да ли је то заиста тако.

68) Исто, стр. 46.

69) Исто, стр. 46.

70) Исто, стр. 47.

71) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 179.

72) Дејвид Барсаман, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 44.

73) Исто, стр. 44.

Међутим, Бан Ки Мун, генерални секретар УН, је један од великих заговорника доктрине „одговорност за заштиту“, која дозвољава интервенционизам у циљу заштите народа целог света од недела својих власти. Потребно је само да „међународна заједница» процени да власт неке земље угрожава своје грађане и одмах се „пали зелено светло” за почетак интервенције. Подсетимо се да је Бан Ки Мун још на конференцији која је одржана у Берлину 2008. године изјавио да је у деловању на основу Одговорности за заштиту „неопходно преузети ране превентивне кораке – који не би требало да захтевају ни једногласност у Савету безбедности, ни слике настајућих злочина који шокирају савест света”.⁷⁴⁾

Ноам Чомски наглашава да ће Сједињене Америчке Државе своју политику наставити да спроводе пре свега кроз НАТО и Светску трговинску организацију, за које сматрају да их могу држати под надзором, док ће се и даље служити Уједињеним нацијама, нарочито у случајевима када на њих буду могле да пребаце одговорност за неке проблеме.⁷⁵⁾ Ово се може видети и на основу покушаја Европске заједнице да се побуне против наметања ембарга на Куби. Клинтонова влада је реаговала на овај покушај тако што је једноставно одузела надлежност Светској трговинској организацији. Овакав чин је оправдаван као „изузетак у случају државне безбедности”.⁷⁶⁾ Дакле, ако се неки чин не свиди великим силама, без обзира да ли је или није у складу са међународним правом, онда се то проглашава проблемом државне безбедности након чега правила игре престају да важе. Формирање НАТО није било спроведено због неких идеала. Ноам Чомски у овоме види начин на који Сједињене Државе желе да обезбеде доминацију над европским земљама. Како то Лефлер [Melvyn Leffler] лепо каже „ни интегрисана Европа, ни уједињена Немачка, ни независни Јапан не смеју се претворити у трећу силу или некакав неутрални блок”.⁷⁷⁾ Уједињене нације би можда и могле одиграти позитивну улогу али само ако им то дозволе велике силе.⁷⁸⁾

74) Александар Павић, „Бан Ки Мун: Како је Нови светски поредак бануо на Балкан”, Печат, 2. август 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/08/ban-ki-mun-kako-je-novi-svetski-poredak-banuo-na-balkan/>

75) Дејвид Барсамиан, Ноам Чомски, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006, стр. 48.

76) Исто, стр. 49.

77) Melvyn Leffler, *A Preponderance of Power: National Security, The Truman Administration, and the Cold War*, Stanford University Press. 1992; Ноам Чомски, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998, стр. 59.

78) Noam Chomsky, *Understanding Power – the Indispensable Chomsky*, Edited by Peter R. Mitchell and John Schoeffel, The New Press, New York, 2002, стр. 84.

Misa Stojadinovic

DEMOCRACY AND “THE BRAVE NEW WORLD”

Summary

The end of the 20th and the beginning of the 21st century is characterized by numerous interventions that are justified in various ways, and at the same time the same of similar events are clarified as crimes or righteous war, depending on which side committed them. This paper is divided in three parts. In the first part the author analyzes the problem of double standards during humanitarian interventions, preventive wars, and the fight for democracy and the human rights. The second part deals with the Serbian geopolitical challenges, and the last part analyzes international law, which has become only formality, and which is used or ignored depending on the actors which are involved.

Key words: democracy, geopolitics, “new world order”, international law, Serbia.

ЛИТЕРАТУРА

Acheson Dean, *Proceedings of the American Society of International Law*, бр. 13 и 14. 1963.

Барсамјан Дејвид, Чомски Ноам, *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад, 2006.

Васиљевић П., „Берлин: Србија да потпише споразум са Косовом”, *Новости*, 13. септембар 2012, доступно на: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.289.html:396859-Berlin-Srbija-da-potpise-sporazum-sa-Kosovom>

Верзић Никола, „Седам тачака немачког ултиматума: време је за не!”, *Печат*, 20. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/sedam-tacka-nemackog-ultimatuma-vreme-je-za-ne/>

Гађиновић Радослав, *Отимање Косова и Метохије*, Новинско-издавачки центар „Војска”, Београд, 2004.

Достанић, Душан, „Хердерово схватање нације“ Српска политичка мисао, бр. 3, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

„Дијалог, али без признања Косова”, *РТС*, 11. октобар 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1189928/Dijalog,+ali+bez+priznanja+Kosova.html>

Јевтић Жељка, „Седам услова Немачке за почетак преговора Србије са ЕУ”, *Блиц*, 13. 09. 2012, доступно на: <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/342590/Sedam-uslova-Nemacke-za-pocetak-pregovora-Srbije-sa-EU>

Luck C. Edward, “Making the World Safe for Hypocrisy,” *New York Times*, 22 March 2003, доступно на <http://www.nytimes.com/2003/03/22/opinion/making-the-world-safe-for-hypocrisy.html>

- Марковић Ратко, „Косово и Метохија: Нормализовање ненормалног” *Печат*, 20. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/kosovo-i-metohija-normalizovanje-nenormalnog/>
- Мастиловић Јаснић Ивана, „Помогли Тачију, па развили свој бизнис на Косову”, *Блиц*, 21. 08. 2012, доступно на: <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/338780/Pomogli-Taciju-pa-razvili-svoj-biznis-na-Kosovu>
- Мастиловић Јаснић Ивана, „Београђани и млади највише против ЕУ”, *Блиц*, 17. октобар 2012.
- M. Al-Sabbak, S. Sadik Ali, O. Savabi G. Savabi, S. Dastgiri, M. Savabieasfahani, „Metal Contamination and the Epidemic of Congenital Birth Defects in Iraqi Cities”, *Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology*, 89, 2012.
- „Олбрајтова купује косовски Телеком”, *РТС*, 19 август, 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1159254/Olbrajtova-kupuje-kosovski+Telekom.html>
- „Олбрајт и Кларк у освајању Косова”, *Печат*, 6. септембар 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/09/olbrajt-i-klark-u-osvajanju-kosova/>
- „Одвратно понашање Мадлен Олбрајт”, *РТС*, 01. новембар 2012, доступно на: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/1203464/Odvratno+pona%C5%A1anje+Medlin+Olbrajt+.html>
- Павић Александар, „Бан Ки Мун: Како је Нови светски поредак бануо на Балкан”, *Печат*, 2. август 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/08/ban-ki-mun-kako-je-novi-svetски-poredak-banuo-na-balkan/>
- Пешић Милена, „Концептуалне основе истраживања релација дискурса, моћи, политике и демократија”, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2011.
- Rice Condoleezza, „Campaign 2000: Promoting the National Interest”, *Foreign Affairs*, January/February 2000, доступно на: <http://www.foreignaffairs.com/articles/55630/condoleezza-rice/campaign-2000-promoting-the-national-interest>
- Станчић Вишња, „Либерална демократија као остваривање слободе”, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2010.
- Степић Миломир, *Косово и Метохија – постмодерни геополитички експеримент*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Стојадиновић Миша, „Демократија у XXI веку”, *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, бр. 1/2010.
- Стојадиновић Миша, „Изазови политичких система на Балкану”, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2010.
- Францисти Саша, „26. јун – Весли Кларк инвестира 5,6 милијарди долара на КиМ”, *Печат*, 26. јун 2012, доступно на: <http://www.pecat.co.rs/2012/06/26-jun-vesli-klark-investira-56-milijardi-dolara-na-kim/>
- Huntington Phillips Samuel, „The Lonely Superpower”, *Foreign Affairs*, March/April 1999, доступно на: <http://www.foreignaffairs.com/articles/54797/samuel-p-huntington/the-lonely-superpower>
- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Enlargement Strategy and Main Challenges 2012-2013*, European Commission, 10.10.2012, доступно на: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/strategy_paper_2012_en.pdf
- Chomsky Noam, “A Just War? Hardly”, *Khaleej Times*, May 9, 2006.

Chomsky Noam, *Understanding Power – the Indispensable Chomsky*, Edited by Peter R. Mitchell and John Schoeffel, The New Press, New York, 2002

Чомски Ноам, *Година 501 – конквиста се наставља*, Светови, Нови Сад, 1998.

Чомски Ноам, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беоковића, Београд, 2009.

Чомски Ноам, *Имperiјалне амбиције – разговори о свету после 9/11 – интервјуи са Дејвидом Барсамианом*, Рубикон, Нови Сад, Беоковића, Београд, 2009.

Чомски Ноам, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000.

Чомски Ноам, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008.

Чомски Ноам, *Шта то (у ствари) хоће Америка*, Чигоја, 1999.

Resume

Globalization represents a complex process filled with contradictions that changes its structure and the dynamics of contemporary society on day to day basis. This process shows its Janus face daily by which it influences the fate of contemporary societies of the world. The neoliberal concept of globalization and its asymmetric showing in modernity unfortunately completely pushed back its emancipating role. One of the most important intellectuals who deal with this issue is by all means Noam Chomsky whose life and work marked the larger part of the 20th century as well as the beginning of the 21st century. This magnificent fighter for the peace cause and the democracy is a good example that the pen the most powerful weapon of all. Noam Chomsky in his works deals with the following topics that are important for sociology: connection between modern capitalism and neo-imperialism or the concept and the strategy of the internal and global development (where the profit is over people) and the aggressive foreign policy; he points to the connection between neo-liberalism and globalism as the new world order; he deals with the problem of asymmetric globalization, the production of poverty and societies social inequalities; he deliberates on the media and the democracy in the divisions of symbolic powers in the era of globalization; he points out the importance of anti-globalist and alter-globalist movements in the struggle for a more just society, humane and free world; he points to the consequences of asymmetric globalization and its influence to promotion of war as the means for achieving world hegemony; he points out the importance of creating responsible intellectuals and their role who are according to him the conscience and consciousness of the nation.

* Овај рад је примљен 02. новембра 2012. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 10. децембра 2012. године.